

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτέα

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγί-
κης, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτέα

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγλωσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Ἀριθ. 23

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Ἰανουαρίου 1894. Ἔτος Β'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Γνώμη Φιλίππου Ἰωάννου περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης. — Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παι-
δείας καὶ ἡ Ἐθνικὴ ἡμῶν Ἱστορία. — Ἀνέκδοτα ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ τῶν βιβλίων. — Τὰ δύο ὄρφανά.

ΓΝΩΜΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(Συνέχεια, ἰδὲ Ἐκπαίδ. φύλλον 21).

6) Τὰ σύνθετα ἐκ τῶν προθέσεων ἐκ, π ρ ὀ, κ α-
τὰ ῥήματα, συντάσσονται δυνάμει τῆς προθέσεως μετὰ
γενικῆς, ἧς προτίθεται πολλάκις πρὸς πλειοτέραν
σαφήνειαν ἢ αὐτῇ πρόθεσις ἢ ἐν τῇ συνθέσει τοῦ
ῥήματος· οἷον ἐκβάλλω «τῆς οἰκίας», ἢ «ἐκ τῆς
οἰκίας»· προτάσσω «τῆς φάλαγγος», ἢ «πρὸ τῆς
φάλαγγος» τοὺς εὐζώνους· ὁ λαὸς καταβοᾷ «τῶν
ἀρχόντων», «κατὰ τῶν ἀρχόντων».

7) Τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἔπαινον ἢ κατα-
κρισιν, θαυμασμόν, κατηγορίαν, συγγνώμην, οἰκτιρ-
μόν, δέχονται ἀντὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ψιλῆς
γενικῆς γενικὴν μετὰ τοῦ ἐν ε κ α, ἢ αἰτιατικὴν
μετὰ τῆς διὰ· οἷον ἔπαινώ, θαυμάζω «σε ἕνεκα
τῆς ἀρετῆς», ἢ «διὰ τὴν ἀρετὴν»· τὸν κατακρίνω,
τὸν κατηγορῶ, τὸν συγχωρῶ «ἕνεκα ταύτης τῆς
πράξεως», ἢ «δι' αὐτὴν τὴν πράξιν»· τὸν οἰκτεί-
ρω «ἕνεκα τοῦ δυστυχήματός σου», ἢ «διὰ τὸ δυ-
στύχημά σου».

8) Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
δηλωτικῆς τῆς τιμῆς ἐπὶ τῶν ἐκτίμησιν, ἀνταλλα-
γῆν, ἀγορᾶν ἢ πώλησιν σημαίνοντων ῥημάτων,
τίθεται κατὰ τὴν νέαν γλῶσσαν γενικὴ μετὰ τῆς
ἀντὶ προθέσεως, ἢ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς διὰ·
ἢ δὲ ψιλῆ αἰτιατικὴ εἶναι ἐνταῦθα ἀδοκιμωτέρα,
οἷον ἐκτιμῶ, ἀγοράζω, πωλῶ τὴν οἰκίαν «ἀντὶ
δεκακισχιλίων δραχμῶν, ἢ διὰ δεκακισχιλίας δραχ-
μᾶς, ἢ μόνον «δεκακισχιλίας δραχμᾶς».

9) Ἀντὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χρονικῆς γε-
νικῆς, ὅταν μὲν ἀορίστως σημαίνη τι τῶν φυσικῶν
καὶ ἀνακυκλουμένων μερῶν τοῦ χρόνου, ἢ χρόνον,

οὔτινος ἐν τῇ διαρκείᾳ συμβαίνει τι, τίθεται κατὰ
τὴν νέαν γλῶσσαν αἰτιατικὴ, οἷον ὁ ταχυδρόμος
ἔρχεται «ἡμέραν» καὶ ἀναχωρεῖ «νύκτα»· φυτὰ
τινα ἀνθοῦσι «τὸν χειμῶνα»· «τὸ αὐτὸ ἔτος» συ-
νέβη λοιμὸς μέγας. Ὅταν δὲ σημαίνει μῆκος χρό-
νου, ἐνῶ συμβαίνει τι, τίθεται αἰτιατικὴ μετὰ τῆς
προθέσεως εἰς· τὸ ἀτμόπλοιον ἤλθεν ἀπὸ Σύρου
«εἰς δέκα ὥρας».

10) Τὰ παραθετικὰ ἐπίθετα καὶ ἔτι τὰ ῥήματα
τὰ σημαίνοντα προτίμησιν συντάσσονται μετὰ γε-
νικῆς, ἢ μετὰ αἰτιατικῆς καὶ τῆς προθέσεως παρὰ
ἢ γῆ εἶναι μεγαλειτέρα «τῆς σελήνης», ἢ παρὰ
«τὴν σελήνην»· προτιμῶ, προκρίνω τὴν πενίαν
«τοῦ ἀδίκου πλούτου», ἢ «παρὰ τὸν ἀδικὸν πλού-
τον».

11) Αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πεζογράφοις μετὰ
γενικῆς συντασσόμεναι προθέσεις τηροῦσι καὶ ἐν τῇ
νέᾳ γλῶσση τὴν αὐτὴν σύνταξιν καὶ σημασίαν. Ὁ-
λίγιστα δὲ εἶναι αἱ ἑξαιρέσεις· τοιαύτη π. χ. εἶναι
ἢ τῆς π ρ ὀ ς προθέσεως, ἣτις συντάσσεται μετὰ γε-
νικῆς μόνον ἐπὶ ἰ κ ε σ ἰ α ς, οἷον «πρὸς Θεοῦ»· καὶ
ἐπὶ γ ε ν ε α λ ο γ ἰ α ς, οἷον «πρὸς πατρός» θεῖος·
οὐχὶ δὲ καὶ ἐπ' ἄλλης τινὸς σημασίας.

β''. Περὶ χρήσεως τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῆς μετο-
χῆς τῶν ῥημάτων. Ἀντὶ τοῦ ἐκλιπόντος ἀρχαίου
τύπου τῆς εὐκτικῆς ἐγκλίσεως μεταχειρίζεται ἡ νέα
γλῶσσα ἐπὶ μὲν εὐχῆς τὴν ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ
μορίου εἶθ ε· οἷον «εἶθε διαμηνῆς ἀείποτε ὑγιής»·
«εἶθε ζῆσης ἔτι πολλά»· εἰς δὲ παράστασιν τοῦ ἀ-
βεβαίου, ἢ τοῦ δυνατοῦ τοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ μόνον
ὑπάρχοντος, μεταχειρίζεται πολλάκις τὴν ὑπο-
θετικὴν καλουμένην ἐγκλίσιν, ἣτις κατὰ μί-
μησιν τῶν νεωτέρων γλωσσῶν σχηματίζεται ἐκ τοῦ
βοηθητικοῦ ῥήματος ἦθ ε λ ο ν καὶ τῆς ἀπαρεμφά-
του τοῦ ἐκάστοτε προκειμένου ῥήματος. Περὶ δὲ

της χρήσεως της υποθετικής ταύτης εγκλίσεως και της υποτακτικής σημειωτέον τὰ ἐξῆς.

1) Ἐπί προσταγῆς, παρακλήσεως, παρακλεῦσεως καὶ ἐνδόσεως μεταχειρίζεται ἡ νέα γλῶσσα ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ γ'. προσώπου τὴν υποτακτικὴν μετὰ τοῦ μορίου ἄς (= ἄφες, ἄγε), οἷον «ἄς ἔλθῃ ὁ Πέτρος»: «ἄς μοι συγχωρήσῃ ὁ Θεός»: «ἄς δράμωμεν εἰς βοήθειαν» ἄς γένη ὅπως θέλεις.

2) Ἐπί ἐρωτήσεως ἀπλῆς, ἢ ἐμφαντικῆς διαταγμοῦ, ἀποδοκιμασίας, ὀργῆς, τίθεται ὑποτακτικὴ μετὰ τοῦ μορίου νὰ (οὐχὶ δὲ τοῦ ἵνα, ἂν καὶ ἐκ τούτου παρεφθάρῃ ἐκεῖνο), οἷον τί νὰ πράξω; τί νὰ εἶπῃ τις; νὰ μείνω, ἢ νὰ ἀπέλθω; τὸν εὐεργέτην μου νὰ λησμονήσω; νὰ σοὶ συγχωρήσω μετὰ τοιαύτῳ ἐπιθυμῆσαι; Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐπὶ πλαγίας ἐρωτήσεως. οἷον: εἰπέ μοι τί νὰ πράξω; συνουλεύθη τὸν ἱατρὸν, πῶς νὰ διαιτῶμαι.

2) Ὅσα ῥήματα προστίθενται εἰς ῥήματα σημαίνοντα θέλησιν, ἐπιθυμίαν, ἢ θυμικὴν κατάστασιν, εἰς συμπλήρωσιν τῆς τούτων ἐννοίας, τίθενται καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ μορίου, ἵνα, ἢ ὀρθότερον μετὰ τοῦ νὰ (1) οἷον θέλω «ἵνα γράψω», ἢ ὀρθότερον «νὰ γράψω»: ἐπιθυμῶ «ἐπιθυμῶ ἵνα πλουτήσω ἢ νὰ πλουτήσω»: συμφωνῶ, δέχομαι «ἵνα ἢ νὰ μοιρασθῶμεν» ἐξ ἴσου ἀρνοῦμαι «νὰ πράξω» τοῦτο φοβοῦμαι, αἰσχύνομαι «νὰ λαλήσω δημοσίως. Ἄλλ' εἰς τὰ ἐπιθυμίας σημαντικὰ προστίθεται τὸ συμπληρωτικὸν ῥήμα καὶ καθ' ὑποθετικὴν ἐγκλισιν εἰς ἔμφασιν ἀμφιβολίας μὲν, ἂν ἀναφέρηται εἰς τὸ μέλλον, οἷον «ἐπιθυμῶ ἢ ἐπιθυμῶ νὰ ἤθελε» βρέξῃ αὐρίον: ἀμφιβολίας δὲ, ἢ ἀνυπαρξίας ἂν ἀναφέρηται εἰς τὸ παρελθόν, οἷον: «Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου αὐτόθεν μετενόησα καὶ ἐπιθυμῶσα νὰ ἤθελον μείνῃ, ἢ νὰ ἔμενον». Οὕτω τίθενται καὶ ὅσα ῥήματα προστίθενται εἰς ῥήματα σημαίνοντα δύναμιν, ἔθος, ὀφειλὴν, ἢ καθόλου ἐνέργειάν τινα, ἢ κατάστασιν τοῦ ὑποκειμένου ἔχουσαν ἀναγκαίαν ἀναφορὰν πρὸς ἄλλην τινὰ ἐνέργειαν ἢ κατάστασιν, ἣτις δὲν εἶναι τὸ τέλος, ἀλλ' ἢ ἀναγκαία συμπλήρωσις τῆς ἐννοίας ἐκεῖνης, οἷον: «δύναμαι, συνειθίσθην νὰ ἐργάζωμαι ὅλην τὴν ἡμέραν: μανθάνω, γνωρίζω νὰ τιμῶ τοὺς ἀξιούς (διότι ἐνταῦθα τὰ γνωστικά ῥήματα περιέχουσι τὴν ἐννοίαν τοῦ δύνασθαι): ὀφείλω νὰ ἀγαπῶ τὸν πλησίον: ἀρχίζω νὰ

(1) Ὅτι καὶ εἰς τὰ θέλησιν κ. τ. λ. σημαίνοντα ῥήματα δυνατόν νὰ προσθεῖσιν τὰ συμπληροῦντα τὴν ἐννοίαν αὐτῶν ῥήματα καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ μορίου ἵνα, δεκτικῶς τὸ Εὐαγγελικόν: ὅπως θέλετε ἵνα ποιεῖσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, κ. τ. λ. Ἴσως καὶ τὸ Ὀμηρικόν ἢ ἐθέλει εἰς ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας: ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἵνα εἶναι τελικόν, τὸ δὲ εἰς τὰ περιῶν ἐνταῦθα ὁ λόγος ῥήματα προστιθέμενον ῥήμα δὲν παριστᾷ τὸν σκοπὸν ἢ τὸ τέλος ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον, ἢ τὸ ἄμεσον συμπλήρωμα αὐτῶν, προτιμότερα φαίνεται ἐπ' αὐτῶν ἢ χρῆσις τοῦ νὰ, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἵνα παραφθαρὲν μετεβαλεῖ πῶς ἦδη τὴν προτέραν τοῦ τελικῆν σημασίαν.

διδάσκωμαι μαθηματικά, ἔπαυσα νὰ φοιτῶ εἰς τὸ σχολεῖον: ἠμέλησας νὰ μοὶ γράψῃς.»

4) Ὅσα ῥήματα προστίθενται εἰς ῥήματα σημαίνοντα φροντίδα, σπουδὴν, παρασκευὴν, προσταγὴν, παρακίνησιν καὶ ὅλως ἐπίδρασιν τινα ἐπ' ἄλλου, ἢ εἰς τὰ τούτων ἀντίθετα, καὶ συμπληροῦσι τὴν τούτων ἐννοίαν, τίθενται ὁμοίως καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ μορίου νὰ, ὀρθότερον δὲ μετὰ τοῦ ἵνα (διότι εἰς τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ σημαίνοντο τοῦ προσαρτωμένου ῥήματος ὡς σκοπός, τέλος, τοῦ εἰς ὃ προσαρτᾶται) οἷον: ἐπιμελοῦμαι, ἐφρόντισα, σπουδάζω «νὰ, ἢ ἵνα τελειώσω τὸ ἔργον, νὰ, ἢ ἵνα σωθῇ» ὁ κινδυνεύων: προστάσσω, παρακινῶ τοὺς νέους «νὰ, ἢ ἵνα ἐπιμελῶνται ἀφῆνω τοὺς παῖδας «νὰ παιζῶσι»: σοὶ λέγω «νὰ προσέχῃς (διότι ἐνταῦθα τὸ λεκτικὸν ῥήμα ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ «παραγγέλλω»). Τὸ συμπληρωτικὸν ῥήμα προστίθεται εἰς τὰ ῥηθέντα ῥήματα καθ' ὑποτακτικὴν ἀδιαφόρως, εἴτε ταῦτα εἶναι χρόνου ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος εἴτε παρωχημένου: καὶ εἴτε ἐκεῖνο παριστᾷ τι γεγονός καὶ βέβαιον, ἢ ἀνυπαρκτικόν, ἀμφίβολον. Ὅπου ὅμως τὸ ἀρχικόν ῥήμα εἶναι χρόνου παρωχημένου, τὸ δὲ συμπληρωτικόν παριστᾷ τι μὴ λαθὼν ὑπαρξιν, τίθεται ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς ὑποθέσεως, οἷον: ὁ στρατηγὸς προσέταξε τὸν στρατὸν «νὰ μὴ ἤθελε προχωρήσῃ» μακρὰν διώκων τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλ' ἢ προσταγὴ αὐτοῦ δὲν ἐτηρήθη.

5) Ὅσα ῥήματα προστίθενται εἰς ἐπιθέτα σημαίνοντα δύναμιν, ἰκανότητα, ἐπιτηδεότητα, προθυμίαν, ἢ εἰς ὀνόματα ταυτόσημα μὲ τὰ ῥηθέντα ἀνωτέρω (3. 4.) ῥήματα, τίθενται ὁμοίως καθ' ὑποτακτικὴν, οἷον, δυνατός, ἰκανός, ἐπιτηδεύς, πρόθυμος «νὰ εὐεργετῇ» τοὺς φίλους: ἢ ἐπιθυμία μου «νὰ πλουτίσω» δὲν εἶναι τσαυτὴ ὅση ἢ σπουδὴ «νὰ αὐξήσω τὰς γνώσεις μου.

6) Ὅσα ῥήματα προστίθενται εἰς ῥήματα σημαίνοντα φόβον, μέριμναν, προσοχὴν, φύλαξιν καὶ συμπληροῦσι τὴν ἐννοίαν τούτων, ἢτοι ἐκφράζουσι τὸ ἀντικείμενον τοῦ φόβου, κτλ., ἂν μὲν ἐκφράζωσι τοῦτο ὡς τι παρελθόν ἐν τῷ παρόντι, ἢ παρελθόν ἐν τῷ παρελθόντι, τίθενται καθ' ὀριστικὴν μετὰ τοῦ μορίου μὴ, μὴ πως, οἷον: φοβοῦμαι ἐφοβήθην «μὴ συνέβῃ τι κακόν»: ἀνησύχουν, «μὴ ὁ πατήρ ἐνόσει ἢ ἐνόσησεν»: ἂν δὲ ὡς ἐνεστώσ, ἢ μέλλον, καθ' ὑποτακτικὴν, οἷον: φοβοῦμαι μεριμνῶ, φυλάσσομαι, «μὴ ὑπάρχῃ ἢ μὴ συμβῇ τι κακόν»: ἂν δὲ ὡς μέλλον ἐν τῷ παρελθόντι, καθ' ὑποθετικὴν, οἷον: ἐφοβήθην, ἐφύλασσόμην «μὴ ἤθελε συμβῇ τι». Συνήθως ὅμως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἢ διαφορά τοῦ ἀπλῶς μέλλοντος ὡς τοῦ ἐν τῷ παρελθόντι μέλλοντος, ἀλλὰ τίθεται καὶ κατὰ ταύτην τὴν περίστασιν ὑποτακτικὴ: οἷον, ἐφοβήθην «μὴ συμβῇ τι κακόν».

7) Ἐπὶ λόγων τελικῶν, ἢτοι σημαίνοντων σκοπὸν τέλος μετὰ τοῦ ἵνα (ἀδοκιμώτερον μετὰ τοῦ

νὰ) τίθεται συνήθως τὸ ῥήμα καθ' ὑποτακτικὴν, οὐτινοσδήποτε χρόνου καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται ῥήμα, οἷον: κατέβαλον, καταβάλλω, θέλω καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν, «ἵνα σώσω» τὸν ἀθῶον. Τίθεται ὅμως τὸ τὸν σκοπὸν ἢ τὸ τέλος σημαίνον ῥήμα καὶ κατ' ἐνεστώτα ἢ ἀόριστον ὑποθετικῆς, ἢ καὶ κατὰ παρατατικὸν ὀριστικῆς, ἂν τὸ ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται ῥήμα εἶναι χρόνου παρωχημένου, ὁ δὲ σκοπὸς δὲν ἔλαβεν ὑπαρξιν, ἢ ἦτο ἀπίθανος, οἷον: σοὶ παρέδωκα τὴν ἐπιστολήν, «ἵνα ἤθελες ἐγχειρήσῃ» αὐτὴν ἀσφαλῶς εἰς τὸν φίλον (ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνεχείρισας): παρεκάλεσα τὸν Πέτρον «ἵνα μὴ ἤθελεν ἀναχωρήσῃ» πρὸ τῆς ἐπανόδου μου (ἀλλ' ἀνεχώρησεν).

8) Ἐπὶ ἀοριστολογίας κατόπιν ἀναφορικῶν ἀνωθυμιῶν ἢ ἐπιθέτων, εἰς ἃ προστίθεται πολλακίς καὶ ὁ ἀοριστολογικὸς ἂν, ἢ κατόπιν τῶν χρονικῶν ἐπιρρημάτων ὅταν, ὅπου, ὅπου, ἀφ' οὗ, ἕως οὗ, πρὶν, τίθεται τὸ ῥήμα καθ' ὑποτακτικὴν, ἂν σημαίνῃ τι παρὸν ἢ μέλλον (διότι ἐνταῦθα ἐκφράζεται οὐχὶ τι πραγματικόν, ἀλλὰ δυνατόν, ἀπὸ περιστάσεων ἐξαρτώμενον, ἢ καὶ προσδοκώμενον) οἷον «ὅστις ἐπιμελῆται, ὅστις ἐπιμεληθῇ τῶν μαθημάτων του, μανθάνει»: εἰπέ εἰς τοὺς ὄσοι ἐρωτῶσιν», εἰς τοὺς «ὄσοι ἐρωτῶσιν» περὶ ἐμοῦ ὅτι ὑγιαίνω: τὸ γένος, ὁποῖον καὶ ἂν ἦναι, δὲν αὐξάνει οὔτε ἐλαττώνει τὴν προσωπικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀξίαν: ὅταν ἦναι πανσέληνος, ὁ ἥλιος δὲν ἐκλείπει: περιμένε με ὡς οὗ ἔλθω: «μὴ ἀναχωρήσῃς, πρὶν ἔλθω». Ἐὰν δὲ σημαίνῃ τι παρελθόν, τίθεται καθ' ὀριστικὴν, οἷον, ἀδ, τι καὶ ἂν συνέβῃ, ὅπως καὶ ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἢ περὶ αὐτοῦ συζητήσεως εἶναι ἤδη ματαία. Ὅταν δὲ ἀναφέρηται εἰς τι ἐν παρελθόντι μέλλον, τίθεται καὶ καθ' ὑποθετικὴν ἐγκλισιν, οἷον: ἐσυμφωνήθη ἀνακαυχῆ ὀπλων, ἕως οὗ ἐκάτερος στρατηγὸς «ἤθελε ζητήσῃ καὶ λάβῃ» παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, του ὀδηγίας. Ὅμοιος καθ' ὑποθετικὴν τίθεται τὸ ῥήμα, ὅταν σημαίνῃ τι δυνατόν, μὴ προσδοκώμενον, ἀλλ' ἐν τῇ διανοίᾳ μόνον ὑπάρχον: οἷον: «ὅστις ἤθελε σωθῆ» ἐξ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ παρόντος κινδύνου, ἄς φροντίσῃ περὶ τῶν οικείων ἡμῶν: εἰς δὲ τὰ ἐξῆς παραδείγματα: «ὅστις ἐπιμελεῖται», προκόπτει: εὐθύμει, «ἕως οὗ εἶσαι» νέος: ἐπέμεινε παρακαλῶν, ἕως οὗ ἔλαβε τὸ ποθούμενον: τίθεται ὀριστικὴ, διότι σημαίνουσι πραγματικόν τι.

9) Τὸ ῥήμα προτάσεων ἀναφορικῶν, ἢ χρονολογικῶν, ἢ ὑποθετικῶν, προσαρτωμένων εἰς πρότασιν ἀρχικὴν χρόνου παρωχημένου, τίθεται κατ' ἐγκλισιν ὑποθετικὴν, ἢ κατὰ παρατατικὸν ὀριστικῆς, ἵνα παραστήσῃ τι ὡς πολλακίς ἐπαναλαμβανόμενον, οἷον, ὁ Κύρος παριπτέων παρετήρει τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ: καὶ ὅσους μὲν «ἤθελεν ἴδει (ἢ ἐβλεπε) βαδίζοντας ἐν εὐταξίᾳ καὶ σιωπῇ, πλησιάζων τοὺς ἠρώτα τίνες ἦσαν: καὶ ἀφοῦ «ἤθελε μάθει (ἢ ἐμάνθανε)» τοῦτο, τοὺς ἐπῆνε: ἂν δὲ «ἤθελε παρα-

τηρήσῃ (ἢ παρετήρει)» τινὰς θορυβουμένους, ἐξήταξε τὴν αἰτίαν, κτλ.

10) Ἡ ὑποθετικὴ ἐγκλισις εἶναι προσέτι κατὰ τὴν νέαν γλῶσσαν ἐν χρήσει, ὅπου κατὰ τὴν ἀρχαίαν τίθεται εὐκτικὴ μετὰ τοῦ διατακτικοῦ, ἢ δυνατικοῦ ἂν, ἢτοι ὅπου ὁ λέγων ἐκφράζει τὴν ἰδίαν του γνώμην ἐκ μετριοφροσύνης μετὰ διαταγμοῦ, καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι βεβαία, οἷον: προτιμότερος «ἤθελεν εἶσθαι» ὁ θάνατος τῆς ἀτίμου ζωῆς: σπανίως δὲ καὶ ὅπου παριστᾶται τι ὡς δυνατόν, οἷον: πῶς «ἤθελε πετάσῃ» (= δυνατόν νὰ πετάσῃ) τις χωρὶς πτερυγῶν;

11) Τὰ ἀπὸ δοξαστικῶν καὶ λεκτικῶν ῥημάτων παρωχημένου χρόνου ἐξαρτώμενα ῥήματα τίθενται κατ' ἐνεστώτα ἢ κατ' ἀόριστον ὑποθετικῆς ἐγκλίσεως, ὅταν παριστάνηται τι μέλλον ἐν παρελθόντι παρατεταμένον, ἢ ἀνευ παρατάσεως, οἷον: νέος ὢν ἐπίστευον, ὅτι «ἤθελον ἔχει» πάντοτε τὰς αὐτὰς σωματικὰς δυνάμεις: ὁ Πέτρος μοὶ εἶπεν, ὅτι «ἤθελεν ἐπανέλθει» πρὸς ἐμὲ τὴν ἐπαύριον. Πολλακίς ὅμως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἢ διάκρισις τοῦ ἀπλῶς μέλλοντος καὶ τοῦ ἐν τῷ παρελθόντι μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ τοιούτων ῥημάτων ἐξαρτώμενον ῥήμα, τίθεται καθ' ὀριστικὴν, ὡς ἂν τὸ ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται ἦτο χρόνου ἐνεστώτος, οἷον: ὁ Πέτρος μοὶ εἶπεν, ὅτι «ἤθελε ἐπανέλθει» τὴν ἐπαύριον.

Περὶ δὲ τῶν ὑποθετικῶν λόγων σημειωτέον τὰ ἐξῆς.

1) Ἐὰν τὸ ἡγούμενον τοῦ ὑποθετικοῦ λόγου εἶναι ἀπλῆ ὑπόθεσις, ἀνευ παρεμφάσεως τῆς πραγματικότητος ἢ δυνατότητος αὐτοῦ, ἢ δὲ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀκολουθία εἶναι βεβαία, τίθεται καὶ τὸ ἡγούμενον καὶ τὸ ἐπόμενον καθ' ὀριστικὴν ἐγκλισιν, ἐν τῷ προσήκοντι χρόνῳ: ἀλλὰ τὸ ἡγούμενον μετὰ τοῦ μορίου εἰ ἢ εἰ μὲν, οἷον: εἰ ἂν (εἰ μὲν) εἶναι ἡλιος, εἶναι ἡμέρα, «εἰ ἂν περιεπάτετε, ἐκινεῖσθε»: εἰ ἂν πρὸ ὀλίγου ἐφαγες, δὲν πεινᾷς. Ἐὰν δὲ ἡ ὑπόθεσις ἀναφέρηται εἰς τὸ μέλλον, παριστᾶται μόνον ὡς δυνατὴ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἡγούμενον τίθεται τότε καθ' ὑποτακτικὴν.

2) Ἐὰν τὸ ἡγούμενον εἶναι ἀνυπαρκτικόν, ἀδύνατον ἢ ἀπίστευτον, ἢ δὲ ἀκολουθία τοῦ ἐπομένου βεβαία ἢ ἀβεβαία, τίθεται.

α' Καὶ ἡγούμενον καὶ ἐπόμενον κατὰ παρατατικὸν χρόνον ὀριστικῆς, εἴτε ἀναφέρονται εἰς τὸ παρὸν, εἴτε εἰς τὸ παρελθόν, οἷον: εἰ ἂν εἶχον χρήματα, σοὶ εἰδὼν (χθὲς ἢ σήμερον), ἂν ἔτραγον, δὲν ἐπέεινων.

β'. Τὸ μὲν ἡγούμενον κατὰ παρατατικὸν ὀριστικῆς, τὸ δὲ ἐπόμενον κατὰ τὸν προσήκοντα χρόνον τῆς ὑποθετικῆς, οἷον: «εἰ ἂν εἶχες φρόνησιν δὲν ἤθελες δαπανᾶ, ἢ δὲν ἤθελες δαπανήσῃ» τὸν χρόνον τῆς νεότητός σου εἰς μάτην.

γ'. Τὸ μὲν ἡγούμενον, ἀναφερόμενον εἰς τὸ παρελθόν, καθ' ὑπερσυντελικὸν ὀριστικῆς, τὸ δ' ἐπόμενον κατὰ παρατατικὸν ὀριστικῆς, ἢ κατὰ τὸν

προσθήκοντα χρόνον τῆς ὑποθετικῆς, οἷον: «ἐάν εἶχον λάβει» χθές τὴν ἐπιστολὴν σου, ἔλα μὲν ἄν εἰς σήμερον, ἢ «ἤθελες ἔχειν» σήμερον, ἢ «ἤθελες λάβει ἀμέσως» τὴν ἀπόκρισιν.

δ'. Καὶ ἡγούμενον καὶ ἐπόμενον καθ' ὑποθετικὴν ἐγκλισιν, οἷον: «ἐάν ἤθελον γνωρίζει, ἢ ἤθελον μάθει» τὴν δυστυχίαν τοῦ φίλου, «δὲν ἤθελε μένει, ἢ δὲν ἤθελε μείνει» ἀβοήθητος.

Σημ. ἐάν ἡ ἀκολουθία εἶναι ἀβεβαία, τίθεται τὸ ἐπόμενον, ἢ καθ' ὀριστικὴν μετὰ τοῦ ἴσως, ἢ καθ' ὑποθετικὴν.

3) Ἐάν δὲ τὸ ἡγούμενον νοῆται μόνον ὡς δυνατόν, ἐπομένως εἶναι ὅλως ἀβεβαίον καίπερ μὴ ἀδύνατον, τὸ δ' ἐπόμενον ἀμφίβολον, τίθεται ἐκάτερον καθ' ὑποθετικὴν ἐγκλισιν ἐν τῷ προσθήκοντι χρόνῳ, οἷον: ὀφείλομεν νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς δυστυχεῖς οὕτως, ὅπως «ἤθελομεν ἐπιθυμήσῃ» νὰ φέρονται ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς, ἐάν «ἤθελε συμβῆ» εἰς ἡμᾶς δυστυχία τις. Ἐάν τις «ἤθελε δειχθῆ» πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀχάριστος, δικαίως ἤθελεν ἐφελκύσει καθ' ἑαυτοῦ τὴν κοινὴν κατάκρισιν καὶ ἀποστροφὴν ἢ ἐκφρασίς δὲν διαφέρει ἐνταῦθα τῆς ἀνωτέρω 2, δ' ἢ ἔννοια ὁμοῦ εἶναι πολὺ διάφορος.

4) Ἐάν δὲ τὸ ἡγούμενον εἶναι δυνατόν, ἐξαρτώμενον ἀπὸ τινῶν περιστάσεων, ἐπομένως προσδοκᾶται κατὰ τὸ μάλλον, ἢ ἤτιον, ἢ δὲ ἀκολουθία εἶναι βεβαία, τίθεται τὸ μὲν ἡγούμενον καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, τὸ δὲ ἐπόμενον καθ' ὀριστικὴν, ἢ ἄλλην παρεμφατικὴν ἐγκλισιν, οἷον: ἐάν ἡ σσι φιλομαθῆς, «θέλεις γείνη» καὶ πολυμαθῆς. «Ἐάν πνεύσῃ» οὐρίας ἄνεμος, εἰσπλέει τὸ πλοῖον. «Ἐάν λάβῃς» χρεῖαν χρημάτων, «δήλωσόν μοι» τοῦτο, ἢ «μὴ τὸ κρύψῃς» ἀπ' ἐμοῦ.

Ἡ ἀπαρέμφατος ἐγκλισίς μένει κατὰ τὴν νέαν γλῶσσαν ἐν χρήσει μόνον ὡς ὀνομαστική, οἷον: τὸ γράφειν, τὸ λέγειν, κ.τ.λ., τὰ δὲ εἰδικὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων Γραμματικῶν ἀπαρέμφατα, ἢτοι τὰ τόπον ἐπέχοντα ἀντικειμένου τῶν γνωστικῶν, δοξαστικῶν καὶ λεκτικῶν ἢ δηλωτικῶν ῥημάτων, ἀναλύονται εἰς τὸ μόριον ὅτι καὶ τὸν προσθήκοντα χρόνον τῆς ὀριστικῆς ἢ ὑποθετικῆς ἐγκλίσεως, οἷον: γνωρίζω, ἐγνώρισα, «ὅτι εἶσαι» δίκαιος: ἐπίστευσα ὅτι διὰ τῆς εὐεργεσίας «ἤθελον μακάρεσθαι» τὴν καρδίαν του. Ὁ στρατηγὸς ἀνήγγειλεν, ἐδήλωσεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ «ἐπλησίαζον, ἢ εἶχον πλησίασθαι» ἤδη, ἢ «ἤθελον προσβάλλειν» τὴν πόλιν ἐπαύριον. Τὰ δὲ τελετικὰ καλούμενα ἀπαρέμφατα (ἄτινα εἶναι ἢ κυριώτερον τελετικὰ, ἢτοι ἐκφράζουσι τὸ τέλος, τὸν σκοπὸν τοῦ ἀφ' οὗ ἐξαρτῶνται ῥήματος ἢ ἀποτελεστικὰ, ἢτοι σημαίνουσι ἐνέργειάν τινα ἢ κατάστασιν, ἐν ἣ ἀποτελεῖται ἢ ἄλλως ἀτελεῖς ἔννοια τοῦ ἀφ' οὗ ἐξαρτῶνται ῥήματος, ἢτοι ἢ ἔννοια τῆς θελήσεως, ἐπιθυμίας, δυνάμεως, ἐπιτηδειότητος, σπουδῆς, τῆς διδασκαλίας, παρακινήσεως, προσταγῆς, τῆς ἐκλογῆς, ἀποστολῆς καὶ τῶν ὁμοίων ἢ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν

(ιδὲ β', 3, 4, 5), ἀναλύονται εἰς τὰ μόρια «ἴνα ἢ νὰ» καὶ τὸν προσθήκοντα χρόνον τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ῥήματος: οἷον θέλω, ἐπιθυμῶ, προστάσσω, παρακαλῶ «νὰ μοι γράψῃς» συχνά (βούλομαι, ἐπιθυμῶ, κελεύω, παρακαλῶ σε θαμὰ ἐπιστέλλειν μοι) φροντίζω, σπουδάζω «νὰ ἀναπληρῶ» καθ' ἡμέραν τὰ ἐλλείματά μου (ἐπιμελοῦμαι, σπουδάζω αἰετὰ ἐλλείποντά μοι, ἀναπληροῦν) εἶναι δυνατός, ἐπιτήδειος, ἀνίκανος νὰ πράξῃ τοῦτο) (δυνατός κτλ. ἐστὶ πράξει τοῦτο). Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι τὰ ἐπιθέτα τὰ σημαίνοντα δύναμιν, ἰκανότητα, ἐπιτηδειότητα συντάσσονται ἴσως ὀρθότερον καὶ μετὰ ὀνομαστικοῦ ἀπαρέμφατου καὶ τῆς εἰς προθέσεως, οἷον: δυνατός, ἰκανός, ἐπιτήδειος εἰς τὸ πράσσειν τοῦτο.

Περὶ δὲ ἄλλων τινῶν τῆς ἀπαρέμφατου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χρήσεων σημειωτέον τὰ ἐξῆς.

1) Τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ὅσπερ, ὅταν μὲν σημαίνῃ συνθήκην, ἢ ἀμοιβὴν, ἐκφράζεται δι' ὑποτακτικῆς τοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ ἴνα, ἢ μετὰ τοῦ νὰ, προτιθεμένων τότε καὶ τῶν λέξεων «ἐπὶ συνθήκῃ, ἐπ' ἀμοιβῇ» οἷον: ἐξῆν τοῖς ὑμετέροις προγόνοις τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, «ὥστε αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ = ἐπὶ συνθήκῃ νὰ ὑπακούωσιν αὐτοὶ εἰς τὸν βασιλέα» ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἄν μοι χρήματα δοῖς; = ἴνα λάβῃς ὀπίσω τὴν γυναῖκά σου, πόσα χρήματα ἤθελες μοι δώσῃ; Ὅταν δὲ σημαίνῃ σκοπὸν, τέλος, ἐκφράζεται μόνον δι' ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ ἴνα ἢ νὰ, οἷον: οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξειδίωσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν = ἴνα χρῆσι μὲν εἰς αὐτοὺς ὡς καταφύγιον.

2) Τὸ ἀπαρέμφατον τὸ κατὰ τὴν ἀρχαίαν Γραμματικὴν συγκριτικὰ ἐπιθέτα μετὰ τῶν μορίων ἦ, ἢ ὅσπερ παρακολουθοῦν ἐκφέρει ἢ νέαν γλῶσσαν κατὰ διαφόρους τρόπους, π. χ. τὸ νόσημα μεῖζον ἢ φέρειν = τὸ νόσημα εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ὑποφέρου, ἢ μεγαλύτερον παρὸ δύναται τις νὰ ὑποφέρῃ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤσθοντο Ἐκδικὸν ἐλάττω δύναμιν ἔχοντα, ἢ «ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν.» = Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔμαθον, ὅτι ὁ Ἐκδικὸς εἶχε δύναμιν «μικροτέραν τῆς ἰκανῆς εἰς βοήθειαν τῶν φίλων» ἢ μικροτέραν ἢ ὅση ἤρει ἵνα βοηθῇ τοὺς φίλους, ἢ οὕτω μικρὰν, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τοὺς φίλους.»

3) Τὸ δὲ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ περιοριστικοῦ μορίου ὡς, ἢ ὡς γε, τὸ προστιθέμενον παρὰ τῶν ἀρχαίων εἰς τι κατηγορημα, ἵνα περιορισθῇ τούτου ἢ σημασία καὶ μὴ νοῆται ἀπολύτως, ἀλλὰ σχετικῶς, ἐκφράζεται ὁμοίως κατὰ διαφόρους τρόπους, π. χ. ταῦτ' οὖν, ὡς ὑπομνησασαί (= ὡς πρὸς ὑπόμνησιν), νῦν ἰκανῶς εἰρηται. — Εὐ λέγει ὁ ἀνὴρ, «ὡς γε οὕτως ἀκούσαι» = ὁ ἀνὴρ ὀρθῶς λέγει, «ὡς ἐκ πρώτης ἀκοῆς, ἢ καθόσον δυνατόν νὰ κρίνῃ τις ἐκ πρώτης ἀκοῆς». — Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀτοπώτατοί τινές εἰσιν, ὡς γ' ἐν φιλο-

σόφοις τίθεναι = οὗτοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι λίαν, ἢ τόσον ἀτοπῶν, «ὥστε τοὺλάχιστον δὲν δύναται τις νὰ τοὺς κατατάξῃ εἰς τοὺς φιλοσόφους». — Οὐδ' ἐγὼ φέγω τούτους τοὺς ἄνδρας, «ὡς γε διακόνους εἶναι πόλεως» = οὐδ' ἐγὼ κατακρίνω τοὺς ἄνδρας τούτους, «ἐξεταζομένους ὡς διακόνους τῆς πόλεως.»

4) Τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ὥστε, τὸ ἐκφράζον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐν τῇ ἀρχικῇ προτάσει δηλουμένου, καὶ ἐκφράζον αὐτὴν ὡς ψιλὴν ἀκολουθίαν, ἐπομένως οὔτε ὡς πραγματικόν τι, οὔτε ὡς μὴ τοιοῦτο, ἐκφράζεται διὰ τοῦ ὥστε καὶ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ μορίου νὰ, οἷον: οὐπω οἱ καιροὶ παρεληλύθησαν, ὥστ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνησθαι περὶ αὐτῶν = δὲν παρῆλθον ἀκόμη αἱ ἀρμόδιαι περιστάσεις, «ὥστε νὰ εἶναι» ἤδη μάταιον τὸ ἀναφέρειν αὐτὰ εἰς τὴν μνήμην ἢ ἀναρμοστία τῶν οὕτω παρατασσομένων μορίων ὡς καὶ νὰ καθιστᾶ ἐπιθυμητὴν τὴν εὐρεσιν ἄλλης τινὸς ἀρμοδιωτέρας ἐκφράσεως τῆς αὐτῆς ἐννοίας· μέχρι δὲ τούτου ἄς ὑποφέρωμεν ἐξ ἀνάγκης τὸν βαρβαρισμὸν. (α).

8) Ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις προσταγῆς, εὐχῆς ἢ παρακλήσεως, καὶ ἐν ἐκφωνήσει ἀγανακτήσεως ἢ θαυμασμοῦ σημαστικὴ ἀπαρέμφατος, ἐκφέρεται νῦν διὰ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ νὰ οἷον: νὰ ἀπέλθῃς ἀμέσως· νὰ μὲ περιμείνῃς, ἕως οὗ ἐπανέλθω. Θεέ μου, νὰ ἀξίωθῶ καὶ ἐγὼ τοιοῦτου τέλους· νὰ χαρῆς τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου! «νὰ ἐλεήσῃς» τὴν δυστυχίαν μου! «νὰ ἐλεήσω» τὸν κακοῦργον! σὲ θαυμάζω, «νὰ ἀμελήσῃς» οὕτω τῆς υγιείας σου!

Περὶ δὲ τῆς χρήσεως τῆς μετοχῆς τῶν ῥημάτων σημειωτέον τὰ ἐξῆς.

1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ, ἢτοι ἡ τόπον ἐπιθέτου κατέχουσα, εἶναι ὁμοίως ἐν χρήσει ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλῶσση ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, π. χ. ὁ «πλουτῶν» (= ὁ πλούσιος) ἀνὴρ ῥέπει εἰς τὴν φιληδονίαν. «τοῦ εὐτυχοῦντος» (= εὐτυχοῦς) ἀνθρώπου πάντες εἶναι φίλοι. Καὶ κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ: π. χ. ὁ ὑγιαίνων (= ὑγιής), ὁ φιλοσοφῶν (= φιλόσοφος): ὁ πένονος (= πένης).

2) Ἡ ἀναφορικὴ, ἢτις ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν καὶ εἰς τὸ ῥήμα, ἢ χρονοκὴ, ἢτις ἀναλύεται εἰς χρονικὸν ἐπίρρημα καὶ εἰς τὸ ῥήμα, ἐτι δὲ ἀἠ υποθετικὴ, ἢ αἰτιολογικὴ, ἢ ἐναντιωματικὴ, αἰτινες ἀναλύονται εἰς σύνδεσμον ὑποθετικόν, αἰτιολογικόν, ἐναντιωματικόν καὶ εἰς τὸ ῥήμα, εἶναι ὁμοίως καὶ ἐν τῇ νέᾳ γλῶσση ἐν χρήσει, οἷον: γνωρίζω ἄνθρωπον λαλοῦντα (ὅστις λαλεῖ) δέκα διαφόρους γλώσσας: πικρὰ μετανοεῖ, ὅστις νέος ὢν (= ἐνῶ εἶναι νέος) δὲν φροντίζει νὰ ἀποκτήσῃ ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας. Ταῦτα εἰπὼν (= ἀφοῦ εἶπεν), ἐκάθισε: δύνοντο τοῦ ἡλίου (= ἐνῶ ἔδυνεν ὁ ἥλιος),

(α) Τὰ μόρια ὡς τε νὰ ἐδύνατο ἴσως ἐνταῦθα νὰ ἀναπληρωθῶσι διὰ τοῦ ψιλοῦ μορίου ἴνα.

ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν: ἀκοπάσαντος τοῦ ἀνέμου» (= ἀφοῦ ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος), ἀνήχθημεν ὁ γέρον φιλεραστῶν (= ἐάν φιλεραστῆ) γίνεται γελοῖος καὶ ἀηδής. «Θεοῦ θέλοντος» (= ἐάν ὁ Θεὸς θέλῃ), πλὴν τις καὶ ἐπὶ ψιάθου. ὁ Ἀδάμ ἐξωρίσθη τοῦ παραδείσου, παρὰ βᾶς (= διότι παρέβη) τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ: «χειμῶνος ἐπελθόντος» (= ἐπειδὴ ἐπῆλθε κακοκαιρία), προσωρμίσθημεν εἰς Σαλαμίνα· ὁ Σωκράτης καὶ «ἀδίκως ἀποθνήσκων» (καίτοι ἀδίκως ἀπέθνησκε), δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν καταδικασάντων αὐτὸν εἰς θάνατον: καὶ ὑβρίζομενος (ἂν καὶ ὑβρίζετο) ἠνείχετο. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ νέαν γλῶσσαν ἀγαπᾷ πλείοτερον τῆς ἀρχαίας τὴν ἀναλύειν τῶν τοιοῦτων μετοχῶν.

3) Καὶ ἡ τρόπου ἢ μέσου σημαστικὴ μετοχὴ εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ νέᾳ γλῶσση, π. χ. ὁ Σωκράτης διῆλθε τὸν βίον του διδασκῶν τοὺς νέους: ὁ Πέτρος ἐπλουτίσθη ἐμποροῦν: οἱ ναῦτοι τοῦ βυθισθέντος πλοῦ ἐσώθησαν κολυμβῶντες. Ἡ μετοχὴ αὕτη δὲν ἀναλύεται, ὡς αἱ ἀνωτέρω, εἰς τὸ ῥήμα καὶ ἄλλην τινὰ λέξιν, ἀλλ' εἰς φράσιν προθεσπυτον, οἷον: ὁ Σωκράτης διῆλθε τὸν βίον «ἐν τῇ διδασκαλίᾳ». Ὁ Πέτρος ἐπλουτίσθη «διὰ τοῦ ἐμπορίου». οἱ ναῦτοι ἐσώθησαν «διὰ κολυμβήματος».

4) Ἡ δὲ τελικὴ μετοχὴ, ἢτις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλῶσση συντάσσεται μετὰ τῶν κινήσεως σημαστικῶν ῥημάτων (οἷον: ἔρχομαι φράσω ν' ἄπειμι θεασόμενος), εἶναι ὅλως ἀχρηστος ἐν τῇ νέᾳ.

5) Αἱ δὲ συμπληρωματικαὶ μετοχαί, αἰτινες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλῶσση συντάσσονται μετ' ὀρισμένων τινῶν εἰδῶν ῥημάτων κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀπαρέμφατου ἢ ἄλλων συμπληρωμάτων, καὶ χρησιμεύουσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἐκφέρονται ἐν τῇ νέᾳ γλῶσση ὡς ἐξῆς.

α'. Ἡ συμπληρωματικὴ μετοχὴ ἢ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συντασσομένη μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων «ἐναρξιν, λῆξιν, παράτασιν» τῆς ὑπ' ἐκείνων δηλουμένης ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, εἶναι καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλῶσση ἐν χρήσει, οἷον: «ἄρχομαι λέγων» παύομαι, ἢ συνηθέστερον παύω (οὐδετέρως): «γράφω» διέμεινεν ὑγιαίνων. Ἀλλὰ συνηθέστερον, ἐάν τὸ ῥήμα σημαίνῃ ἐναρξιν ἢ λῆξιν, τίθεται ἀντὶ τῆς μετοχῆς ἢ γενικῆ τοῦ ὀνομαστικοῦ ἀπαρέμφατου, οἷον: «ἄρχομαι τοῦ λέγειν, παύω τοῦ γράφειν» ἐτι συνηθέστερα, ἀλλ' ἀδοκιμωτέρα, εἶναι ἢ χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ μορίου νὰ ἀντὶ τῆς συμπληρωματικῆς τῶν ῥηθέντων ῥημάτων μετοχῆς, οἷον: «ἄρχομαι νὰ λέγω, παύω νὰ γράφω» ἐξακολουθῶ νὰ ποιηθῶ.

β'. Καὶ ἡ συμπληρωματικὴ μετοχὴ ἢ συντασσομένη κατὰ τοὺς ἀρχαίους μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων τὴν ψυχικὴν ἢ σωματικὴν ἰσχὺν ἢ ἀσθένειαν, τὴν δεικνυομένην πρὸς τὴν ὑπ' ἐκείνης δηλουμένην ἐνεργειαν, πάθησιν, ἢ κατάστασιν, εἶναι εὐχρηστος καὶ ἐν τῇ νέᾳ γλῶσση, οἷον: «ἀνέχομαι λαιδορούμενος, ὑποφέρω δερόμενος, ἀντέχω πολεμούμενος, ἀπύδησα λέγων, ἀπέκαμον τρέχων». Ἀδοκιμωτέρα εἶναι

ἢ ἀνάλυσις τῶν τοιούτων μετοχῶν εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ ῥήματος καὶ τὸ μόριον νά, οἶον· ἀυποφέρω νά δέρωμαι, ἀπέκαμον νά λέγω, νά τρέχω.

γ'. Καὶ ἡ συμπληρωματικὴ μετοχὴ ἢ συντασσομένη μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων τὴν ψυχικὴν αἰσθησὴν ἢ διάθεσιν τὴν δεικνυομένην πρὸς τὴν ὑπ' ἐκείνης δηλουμένην ἐνέργειαν, πάθῃσιν ἢ κατάστασιν, μένει καὶ νῦν ἐν χρήσει, ἀλλὰ συνηθέστερον ἀναλύεται εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ῥήματος καὶ τὸ μόριον ὅτι, οἶον· χαίρω, λυποῦμαι, αἰσχύνομαι, ἀγανακτῶ ἀκούων ταῦτα) ἢ ὅτι ἀκούω ταῦτα· μετανοῶ εὐεργετήσας, ἢ ὅτι εὐεργέτησα τὸν ἀχάριστον».

δ'. Ἡ δὲ συμπληρωματικὴ μετοχὴ ἢ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ συντασσομένη μετὰ ῥημάτων γνωστικῶν ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς νέας γλώσσας· τίθεται δ' ἀντ' αὐτῆς ἡ ὀριστικὴ τοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ μορίου ὅτι, οἶον· γνωρίζω, ὅτι εἰμαι θνητός (= γινώσκω θνητός ὢν)· μανθάνω ὅτι ὁ Παῦλος νοσεῖ (= πυνθάνομαι τὸν Παῦλον νοσοῦντα).

ε'. Ἡ δὲ συμπληρωματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν συντασσομένη μετὰ ῥημάτων κατ' αἰσθησὴν ἀντιληπτικῶν μένει ἐν χρήσει καὶ ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ, ἢ ἀναλύεται εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ῥήματος καὶ τὸ μόριον ὅτι, οἶον· βλέπω τὸν φίλον ἐρχόμενον, ἢ ὅτι ὁ φίλος ἐρχεται· ἀκούω τὰ κύματα κροτοῦντα, ἢ ὅτι κροτοῦσιν, εἰς τὴν ἀκτὴν· αἰσθάνομαι τὴν καρδίαν μου πιεζομένην, ἢ ὅτι πιέζεται ἡ καρδία μου».

ζ'. Ἡ δὲ συμπληρωματικὴ μετοχὴ, ἣτις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνετάσσετο μετὰ ῥημάτων δηλώσεως, δείξεως καὶ εὐρέσεως σημαντικῶν, ἂν μὲν ταῦτα εἶναι ἐνεργητικά, μένει καὶ κατὰ τὴν νέαν γλῶσσαν ἐν χρήσει, ἀναφερομένη μόνον εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, οἶον· ὁ χρόνος «θέλει δηλώσῃ ἢ δείξῃ» τοὺς λόγους μου ἀληθεύοντες, ὁ Μενέλαος «κατέλαβεν ἢ εὔρε» τὸν Πρωτέα κοιμώμενον. Οὐδέποτε δὲ ἀναφέρεται ἢ τοιαύτη μετοχὴ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ὡς εὐρίσκειται ἀναφερομένη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οἶον· «ἐδήλωσα, εἰδείξα ἀληθεύων». Ἐὰν δὲ τὰ ῥηθέντα ῥήματα εἶναι παθητικά, εὐρίσκειται ἢ μετοχὴ ἀναφερομένη καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, οἶον· «εἰδείχθη, ἐφάνη ἐπίβουλος ὢν· ὁ Πρωτεύς κατελήφθη, εὐρέθη κοιμώμενος. Σημειωτέον δὲ ὅτι μετὰ τῶν δηλώσεως καὶ δείξεως σημαντικῶν ῥημάτων μεταχειρίζεται ἢ νέα γλῶσσα συνηθέστερον ἀντὶ τῆς συμπληρωματικῆς μετοχῆς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ῥήματος, μετὰ τοῦ μορίου ὅτι, οἶον· ὁ χρόνος «θέλει δείξῃ, ὅτι οἱ λόγοι μου ἀληθεύουσιν».

Αὕτη εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ περὶ τῆς νέας γλώσσας τοῦ ἡμετέρου γένους γνώμη μου. Οὐδεὶς γνωρίζει πλέον ἐμοῦ, πόσον ἀτελὲς εἶναι τὸ σχεδιάσμα τοῦτο, καὶ πόσον εἶναι ἐπιδεκτικὸν ἀναπτύξεως καὶ διορθώσεως. Πιστεύω ὅμως, ὅτι εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ αἱ κυριώτεραι ἰχνογραφικαὶ γραμμαὶ τῆς ὅλης εἰκόνης τῆς ἡμετέρας γλώσσας· αἱ γραμμαὶ ἐκείναι, ἀφ' ὧν ἢ νέα γλῶσσα δὲν δύναται νά ἐκκλίνῃ πολὺ, ἂν μέλλῃ νά τηρήσῃ ὅσον δύνατὸν· πλεοτέραν πρὸς τὴν ἀρ-

χαίαν συγγένειαν καὶ ἐνταυτῷ νά μὴ καταστῇ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ξένη καὶ δυσκατάληπτος, ἢ δυσμάθητος λίαν καὶ δύσχρηστος. Ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς περὶ γλώσσας διδασκαλίας ἀπαιτεῖ ἀκριβεστέραν τῶν ἐπὶ μέρους ἐξέτασιν, ἣτις δὲν εἶναι ἔργον συντομωτάτης διατριβῆς, οἷα εἶναι ἡ παρούσα. Πολλὰ ζητήματα μερικώτερον ἔμειναν ἐνταῦθα ἄθικτα· ἴσως δὲ λάθω ἀφορμὴν νά δηλώσω ἀκολουθῶς τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην μου. Ἐπὶ τοῦ παρόντος λέγω μόνον, ὅτι εἰς ὀρθότεραν λύσιν τῶν πολλῶν καὶ διαφορῶν περὶ γλώσσας ζητημάτων ἀνάγκη νά κατασταθῇ ἢ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα κύριον θέμα εἰδικῶν περιοδικῶν συγγράμματων, οἷος ὁ νῦν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενος Φιλίστωρ, ἐν ᾧ θέλουσι δημοσιεῦσθαι ἀφιλονείκως αἱ περὶ ἐκάστου αὐτῶν διαφοροὶ γνῶμαι τῶν λογίων ὁμογενῶν.

Ἐν Ἀθήναις α' Σεπτεμβρίου 1864

Φίλιππος Ἰωάννου.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΗΜῶΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἐὰν ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκτός τῆς Ἑλλάδος ἀπηγορεύετο ὑπὸ ἀρχῆς τινος ἢ ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορία, νομίζομεν ὅτι ἤθελον πάντες καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι αἰσθανθῆ παλμὸν καὶ ἱερὰν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπογοήτευσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· διότι ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἀπολύτως ἔχομεν παρηγοροῦν καὶ θερμαῖνον καὶ ἀνδρίζον ἡμᾶς ἢ μόνον τὴν ἱστορίαν ἡμῶν. Οἱ Βούλγαροι ζηλοτύπως πρὸς τὴν ἱστορίαν ἡμῶν ἔχοντες σφετερίζονται τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἔργων αὐτῶν ζητοῦσι νά ἐμβάλωσιν αὐτοῖς φρόνημα δεικνύοντες ὅποιον προγόνον εἶναι τέκνα, τὸ Ὑπουργεῖον ὅμως τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς νά φοβηθῇ Θεὸν οὐδὲ νά ἐντραπῇ καθόλου, κατήργησε τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς δημοτικῶις σχολείοις, δηλ. τὴν βασιλίδα τῶν μαθημάτων, τὴν ψυχὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παιδείσεως. Ὁ ἀμφιβάλλων ἄς ἀναγνώσῃ τὴν προκήρυξιν τοῦ Ὑπουργείου περὶ διαγωνισμοῦ τῶν βιβλίων, ἐν ᾗ οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν, ζητεῖται βιβλίον ἱστορίας. Ἐἴχομεν πρό τινος χρόνου πληροφορηθῆ ὅτι τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἶχε συμπεριληφθῆ ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν σχολείων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς κατὰ διαταγὴν τοῦ κ. τμηματάρχου τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, οὐδὲ ἐν τῷ προτύπῳ σχολείῳ τῷ προσηρητημένῳ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον, οὐ μάλιστα, ὡς ἐμάθομεν, ὁ Διευθυντὴς κ. Φ. Γεωργαντᾶς εἶπε πρὸς τοὺς διδασκάλους ἐκπλαγέντας διὰ τοῦτο καὶ ζητούντας νά μάθωσι τὴν αἰτίαν ὅτι ἡ ἱστορία δὲν δύναται νά κατανοηθῆ παρὰ τῶν μαθητῶν, ἀλλ' ἠλπίζομεν ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως, εὐθύς ὡς ἐπληροφορεῖτο περὶ τούτου θά εἰδίδασκε τοὺς αὐθάδεις τῶν νόμων παραβάτας, ὅτι ἐν τῷ σχολικῷ νόμῳ ἀνα-

γράφεται ἐν τοῖς σπουδαιοτάτοις τὸ μάθημα τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας καὶ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νά ἀσχημονώσι, νά ἐκτελεσθῇ δὲ τάχιστα ὁ νόμος. Πλὴν παρὰ προσδοκίαν βλέπομεν ὅτι, οὐ μόνον τὸ ἐν τοῖς σχολείοις γινόμενον ἀτόπημα ἀκόμη δὲ ἐπληρωθῆ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προκηρῦξει διὰ τῆς παραλείψεως τοῦ μαθήματος τῆς ἱστορίας τὸ σκάνδαλον λαμβάνει ἐπίσημον χαρακτῆρα. Νομίζομεν ὅτι ἔχομεν καθῆκον νά ἐπιστήσωμεν ἰδιαιτέρως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ καὶ νά παρακαλέσωμεν εὐσεβάστως νά διατάξῃ νά εφαρμοσθῇ ὁ νόμος. Ἄν ὁ κ. τμηματάρχης διὰ λόγους, οὓς αὐτὸς γινώσκει, δὲν διακῆται φιλικῶς πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἢ πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος, ἄς παραιτηθῇ καὶ ἄς φύγῃ. Ἐν ὅσῳ ὅμως εἶναι ὑπάλληλος καὶ πληρώνεται μὲ παχῆς μισθοῦ μόνον διὰ νά ἐκτελῇ εὐσυνειδήτως τοὺς νόμους, ἢ ἀθέτησις αὐτῶν ἢ σκόπιμος μάλιστα προκειμένου περὶ σοβαροῦ ζητήματος, οἷον εἶναι ἡ διδασκαλία ἢ μὴ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Ἑλλάδος, γινομένη μάλιστα ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ προϊσταμένου ὑπουργοῦ, εἶναι πράξις, ἣν δὲν δύναμεθα ἀρκούντως νά χαρακτηρίσωμεν.

Ἐπειδὴ περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ μαθήματος τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς δημοτ. σχολείοις μέλλομεν ἐκτάσει νά πραγματευθῶμεν, ἀρκούμεθα ἐνταῦθα νά ἀναφέρωμεν τὴν ῥῆσιν μεγάλου Ἀγγλοῦ περὶ ἱστορίας εἰπόντος τὰ ἑξῆς:

«Διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων ὁ λαὸς συνδέεται μετὰ τοῦ ἔθνους τοῦ. Διότι ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις διδάσκειται ἡ ἱστορία, ἢ δὲ ἱστορία καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἐθνικότητος. Διὰ τοῦτο πᾶς δημοδιδάσκαλος εἶναι ἀπόστολος τῆς ἐθνικῆς ιδέας.»

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Κατὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν ἡ λογικὴ τοῦ κ. Ἀρ. Σπαθάκη δὲν ἰθεωρήθη ἀξία τοῦ βραβείου. Κριτῆς δὲ καὶ εἰσηγητῆς ἦτο ὁ κ. Χρ. Παπαδόπουλος, καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Κατὰ τὴν δευτέραν ὅμως περίοδον τοῦ διαγωνισμοῦ συνέβη τούναντιον. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον εἶχε ὑποβάλῃ καὶ ὁ Χρ. Παπαδόπουλος λογικὴν καὶ ὁ κ. Σπαθάκης. Οἱ κριταὶ τὴν μὲν λογικὴν τοῦ κ. Χρ. Παπαδοπούλου ἀπέριψαν, ἐνέκριναν δὲ τὴν τοῦ κ. Σπαθάκη.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ διαγωνισμοῦ ἐνεκρίθη ἡ ψυχολογία τοῦ κ. Δ. Ὀλυμπίου, δὲν ἐνεκρίθη δὲ ἡ τοῦ κ. Ἀρ. Σπαθάκη. Ὁ κ. Σπαθάκης, ὅστις διδάσκει τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα ἐν τῷ Ἀρσακείῳ, μὴ ἀποδεχόμενος τὰς ψυχολογικὰς θεωρίας τοῦ κ. Δ. Ὀλυμπίου, δὲν ἠδύνατο φυσικῶς ἐν

τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ νά ἔχῃ ὡς βᾶσιν τὸ ἐγκριθέν ἐγχειρίδιον καὶ ἠκολούθει τῷ βιβλίῳ τῷ ἰδικῷ τοῦ εὐ ποιῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἀντέβαινον εἰς τὸν νόμον περὶ διαγωνισμοῦ, καθ' ὃν πάντες οἱ καθηγηταὶ ὄφειλον νά διδάσκωσι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ὀλυμπίου. Καὶ τοῦτο ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ κ. Ὀλύμπιος κατήγγειλε τὸν κ. Σπαθάκην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον δι' ἀναφορᾶς ὡς παρανομούντα. Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ὑπομνήσαν εἰς τὸν κ. Σπαθάκην τὸν νόμον ἔλαβε διδασκαλικώτατον μάθημα ὅτι τὰς ψυχολογικὰς θεωρίας τοῦ κ. Ὀλυμπίου ἀποκρούει, κατέκρινε δὲ ταῦτας καὶ διὰ τοῦ τύπου, θεωρεῖ δὲ ἔργον ἐσχάτης ἀσυνειδησίας νά διδάσκῃ πράγματα, ἅπερ κατὰ τὴν πεποιθισίαν τοῦ εἶναι πλημμελέστατα. Καὶ τὸ Ὑπουργεῖον δύναται πολὺ καλὰ νά ζητήσῃ τὴν παῦσιν τοῦ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ, οὐχὶ ὅμως καὶ νά ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν νά ἀρνηθῇ πεποιθήσεις, ἄς ἐσχημάτισεν ἐν συντόμῳ καὶ μακρᾷ μελέτῃ τῶν φιλοσοφικῶν ζητημάτων. Καὶ τὸ Ὑπουργεῖον εἰσήγησε πεισθὲν ὅτι ὁ κ. Σπαθάκης ἦτο ἐν τῷ δικαίῳ διδάσκων κατὰ τὸ βιβλίον τοῦ καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ ξένον. Θὰ ἦτο δὲ μεσαιωνισμὸς καὶ ἀρνήσις τοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶνος, ἂν τὸ Ὑπουργεῖον ἐπράττειν ἄλλως.

Κατὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν ἐνεκρίθη ἡ παιδαγωγικὴ τοῦ κ. Σπαθάκη. Κριτῆς καὶ εἰσηγητῆς ἦτο ὁ κ. Χ. Παπαμάρκου. Καὶ ὅμως ὁ κύριος οὗτος δὲν εἰδίδασκε κατὰ τὸ βιβλίον, ὅπερ αὐτὸς ἐβράβευσε, μάλιστα δὲ κατέκρινε τοῦτο, ὅπερ μαρτυρεῖ τί πράγμα εἶναι μερικοὶ κριταί, ἐξ ὧν ἡ πολιτεία ἐξαρτᾷ τὴν βελτίωσιν τῶν σχολείων.

Εἰς τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν ἐνεκρίθη τὸ ἀλφαθητᾶριον τοῦ κ. Σκορδέλη, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀπερρίφθη, μόνον διότι ἠλλαξαν οἱ κριταί. Τοῦτ' αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ κ. Φραγκίστα, καὶ περὶ ἄλλων βραβευθέντων βιβλίων.

Ταῦτα πάντα τί ἀποδεικνύουσι; Ὅτι ἡ ἀξία ἢ ἡ ἀπαξία παντὸς βιβλίου εἶναι σχετικὴ κατὰ τοὺς κριτὰς καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι τὸ αὐτὸ βιβλίον ἐν μιᾷ περιόδῳ ἀποθεοῦται καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ἀποταρταροῦται ὡς τὸ χεῖριστον πάντων τῶν βιβλίων, καὶ ὅτι τὸ βραβευθὲν βιβλίον δὲν εἶναι τὸ κάλλιστον ἀπολύτως, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τοὺς κριτὰς καὶ ὅτι ἐνδέχεται νά εἶναι τὸ χεῖριστον πάντων. Τούτων οὕτως ἐχόντων δὲν εἶναι ὁ διαγωνισμὸς καὶ ἡ ἐγκρισὶς ἐνὸς βιβλίου μέσον ὀπισθοδρομικὸν τοῦ ἔθνους καὶ δὲν νομίζουσι καθῆκον οἱ νομοθετοῦντες ἐν τῇ βουλῇ ἐκλεκτοὶ τοῦ ἔθνους νά ἀπέχωνται ἐπιμελῶς τοιούτων νομοθετημάτων, ἃ παρακωλύουσι τὴν πρόοδον τῆς παιδείας;

ΤΑ ΔΥΟ ΟΡΦΑΝΑ

Δυὸ ἀδελφάκια ὀλόξανθα, μικρὰ καὶ ὀρφανούλια,
 με χίλια χάρδια καὶ φιλιὰ,
 εἰς τῆς μάννας τους τὴν ἀγκαλιά,
 ἐπέσανε νὰ κοιμηθοῦν τὰ δόλια νηστικούλια

κρυωμένα μαζωχτήκανε σὲ μι' ἀχυρένια κλίνη,
 γιὰ σκέπασμα τους τὰ φτωχὰ
 μιὰ ψάθα εἶχαν μοναχά,
 π' ἄλλη φτωχὴ τὴν ἔδωκε εἰς τὴ φτώχεια ἐλεημοσύνη

λίγω ψωμάκι κριθίνον ἐφάγανε τὸ βράδυ,
 ξερό, κατάξερο κι' αὐτό!
 με τὸ λυχνάρι τους σβυστό!
 τάχ' εἶχ' ἡ μάννα ἡ ἄμοιρη γιὰ νὰ τοὺς βίξῃ λάδι;

Ἡ δόλια ποῦ τὰ μάτια της νὰ κλείσῃ δὲν μποροῦσε,
 καμώθη πὼς θὰ κοιμηθῇ
 σὲ λίγο ν' ἀντισηκωθῇ
 κλαυμένο, τὸ μικρότερο μικρὸ της προσπαθοῦσε

ἡ μάννα του τὸ ρώτησε, πῶς μου, ποῦ θεὸς νὰ πᾶμε;
 πέσε βλαστάρι μου καλό,
 νὰ κοιμηθῆς μὰ τὸ μικρὸ
 τῆς ἀπλογήθη—δὲν μπορῶ μανούλα μου, πεινάμε—

ἑτάχτη τᾶλλο καὶ μαζί τώρα τὰ δυ' ὀρφανούλια
 φωνάζουν, κλαίνε· τὰ φιλιὰ
 τὰ χάρδια, καὶ ἡ ἀγκαλιά
 δὲν τὰ ἀφελοῦνε τίποτε γιὰτ' εἶνε νηστικούλια.

Πνιγμέν' ἡ χήρα εἰς τὸν καῦμό, με βουρκωμένα μάτια,
 ἐρρίχτη ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν
 με ἔσκεπη τὴν κεφαλὴν,
 κ' εὐρέθηκε εἰς ἀρχόντισσας μαρμάρινα παλάτια.

Γιὰ τὸ Θεό, ἀνοίχτε μου! πεθαίνουν τὰ παιδιὰ μου!
 λίγο ψωμάκι, χριστιανοὶ
 εἰς τὴ δύστυχη τὴν ὀρφανὴν
 μάννα τὰ γέννησε κι' αὐτὰ, σπλαγγίσι' ἀρχοντισσά μου!

Ἄνοιξ' ἡ θύρα· μιὰ κυρὰ γεμάτη 'περιφάνεια
 ἔβγηκε· τί νειάτα! τί ὠμορφιά!
 μάγε ἡ ψυχὴ της συννεφιά,
 —Τί θεὸς ἔδω;—γιὰ τὸ Θεό, λυπήσου τὴν ὀρφάνια!

—Ἐδῶ τὸ δίδουν, τὸ ψωμί μ' ὀλόμαυρες πλεξίδες,
 δῶσ' τες ἂν θέλῃς, εἰ δὲ μή,
 γιὰ νὰ σοῦ δώσουμε ψωμί,
 ἀπὸ τὸ νοῦ σου ξέγραφο, δὲν ἔχεις χήρα ἐλπίδες.

Ἄγριαψ' ἀπὸ τὸν πόνο της ἡ μάννα καὶ ψαλίδι,
 —εἰς τὰ ἄγρια βουνὰ ἡ ὥρ' αὐτὴ—
 γιὰ τῆς πλεξίδες της ζητεῖ,
 τῆς εἶχε ἡ δόλια μιὰ φορὰ καμάρι καὶ στολίδι!

τῆς τῶσπερ· τὸ ἄρπαξε. εἰς τὰ μάτια τὴν τηροῦνε,
 —Δοιπὸν τῆς θέλεις—μὲ φωνὴν
 πόνου τῆς εἶπε—χριστιανή;
 τῆς θέλω ναί,—πάρ' τες λοιπόν, κι' ὄχι εἰς νὰ σοῦ γινοῦνε!

Ἔτσι εἶπε, καὶ τὸ ἐσήκωσε εἰς τὸ δεξιὸν της χέρι,
 τ' ἄλλο, τῆς πιάνει με ὄρμη!
 Μὰ μιὰ φωνὴ φωνάζει—μή!
 κ' ἐκρέμασε εἰς τὰ χέρια της ἕνα γοργὸ ξεφτέρι·

Ὁ Γιώργος ἦταν, τὸ μικρὸ τῆς ἀσπλαγχνης παιδάκι,
 μὴ κόβῃς τὰ μαλλιά σου—μή.—
 φτωχούλα μου, νά, νά ψωμί!
 πρόφθασε τὰ παιδάκια σου, νά! δῶσ' τους καὶ τυράκι.

Ἐψηλά, ἐκύτταξε ἡ φτωχὴ, καὶ μεσ' ἀπ' τὴν καρδιά της
 κάμε το, Θεέ μου, στρατηγό,
 μιὰ ἡμέρα νὰ τὸ ἴδῃ κ' ἐγώ,
 εἶπε· καὶ δρᾷται τὸ ψωμί καὶ τρέχει εἰς τὰ παιδιὰ τῆς.

Ἄλα! ἡ μάννα του ἔμεινε· με τόλμη, ὁ Γεῶργος τότε
 γυρίζει καὶ τῆς ὁμιλεῖ
 —μάν' ἀσπλαγχνη, μάννα τρελλή,
 Ὡς πότε ψευδοχριστιανοί, θὰ εἴμεθα ὡς πότε!

κι' ὁμοίαζε τὸ χρυσόπαιδο αὐτὸ τὴν ὥρα ἐκείνη
 σὰν ἀγγελουδί φωτεινὸ,
 τὴν ἀπὸ ψηλά τὸν οὐρανὸ
 χρυσὲς ἀχτίδες ὁ Θεὸς εἰς τὴν ὄψιν του ἀφίνει.

Ὅσ' ἔτυχε καὶ διάβαιναν, ποῦ ξεύραν ἀπ' ἀρφάνια,
 εἰς τὸ σχολεῖο τὴν ὥρ' αὐτὴν
 ἐδιηγούντο τὴν αὐγὴν
 πῶς εἶδαν λάμψιν κι' ἔπεφε μεσ' ἀπὸ τὰ οὐράνια.

Ἐγραψα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
 Ὁ δημοδιδάσκαλος Κοντοβαζαϊνῆς
 Ἰω. Π. Ρηγόπουλος
 Ἐκ Ζυγοβιστίου τῆς Γορτυνίας.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ἩΤΟΙ

ἀναγνωσματάριον διὰ τὴν πρώτην
 τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου

ἀμφοτέρων τῶν φύλων

ΓΗΘΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ. ΧΩΝΟΥ

διευθυντοῦ τῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων ἐν Καίρῳ.

Ἐν Ἀθήναις σελ. 78 τιμὴ λεπτὰ 70.

Τὸ βιβλίον τοῦτο κρίνομεν ἄξιον ἰδίας μνείας ἐν τῇ Ἐκπαιδεύσει, διότι ἀναγράφει ὡς ἀρχὴν τὴν ἐν Γερμανίᾳ πολύκροτον ἀρχὴν τῆς συγκεντρώσεως τῶν μαθημάτων, ἣν μάλιστα ὁ T. Ziller ἐπιμελέστατα ἀνέπτυξε καὶ ἐκαλλιέργησεν καὶ ἐφήρμοσεν, θέτων ὡς βάσιν τῆς μορφωτικῆς διδασκαλίας τὰ μαθήματα τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἱστορικὰ, δηλ. τὰ μαθήματα τὰ ἔχοντα σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τῆς ἠθικῆς προαιρέσεως τοῦ μαθητοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ καθιστῶν ὑπηρετικὰ τοῦ μαθήματος τούτου. Ἄλλ' ὁ Ziller θέλει πρὸ παντὸς ὕλην πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν παιδῶν κλασικὴν, ὅπερ πρέπει νὰ μὴ παραβλέπη ὁ ἀκολουθῶν τὸ σύστημα τοῦ Ziller, διότι εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀπαίτησις τοῦ συστήματός του. Περὶ τούτου ἰδὲ Ἐκπαιδεύσειν, ἔτος 1892 φυλ. 7 καὶ 8 σ. 89.

Πορομαμάτων διόθωσις· γραπτέον τὸ σελ. 168 Πλάτ. Θεαιτ. τὸ σελ. 168 ἔργον δυοσεύρετον,